

Kaderdocument verkenning duurzame toekomst

Protestantse Geloofsgemeenschap

Hoogland/Amersfoort-Noord 2026

Inleiding

We zijn al vanaf 1972 als gereformeerde en hervormde kerk samenwerking gaan zoeken. Onder de vlag van Protestantse Geloofsgemeenschap Hoogland/Amersfoort-Noord (PgHAN) zijn, werkend vanuit Hoogland, nieuwe geloofsgemeenschappen gesticht in Amersfoort-Noord. De Inham, Het Brandpunt/Herberg en De Veenkerk zijn als centra van deze gemeenschappen in de nieuwbouwwijken diverse en gewaardeerde vierplekken geworden. Inmiddels zijn we enkele generaties verder en moeten we ons met het oog op allerlei ontwikkelingen afvragen of we op deze weg door kunnen blijven gaan en wat ons doel is in de komende 5 jaar.

De maatschappij verandert fundamenteel en in snel tempo. Onze geloofsgemeenschap dient hierop te anticiperen. We moeten mee veranderen om aansprekend te blijven voor diverse groepen mensen en om onze eigen rol goed te blijven vervullen. Tegelijkertijd weten we dat de middelen om inhoud te geven aan die rol sterk afnemen. Dat vraagt om een herbezinning op hoe we in de toekomst op duurzame wijze kerk willen en kunnen zijn.

De landelijke PKN verwoordt die ontwikkelingen in het document 'Kerk2025'. Het thema van de PKN Kerk2025 is: 'Waar een woord is, is een weg'. Het document geeft een analyse en doet suggesties hoe met diverse ontwikkelingen kan worden omgegaan. In een ander document van de PKN 'Mozaïek van kerkplekken' wordt gezocht naar de basis. Wat heb je echt nodig en wat neem je mee de toekomst in? Voor de PgHAN valt dan te denken aan diverse vormen van oecumene die voor onze gemeente goed toepasbaar zijn in onze verbondenheid met de RK.

Kijken we in Hoogland en Amersfoort-Noord rond, dan zien wij de volgende ontwikkelingen:

- De ledenaantallen lopen terug, wat al jaren druk zet op de financiën van de PgHAN. Als we op dezelfde (financiële) voet doorgaan, is onze financiële reserve binnen zes jaar gehalveerd;
- De bereidbaarheid en belastbaarheid van vrijwilligers om een steentje bij te dragen neemt af, er zijn minder mensen voor het ambt en bestuurstaken beschikbaar;
- Door de beperkende maatregelen van de Covid-19 pandemie op sociaal gebied is er een kans dat voorgaande trends negatief beïnvloed worden.

We zien ook positieve ontwikkelingen:

- We hebben levendige gemeenschappen die elkaar mooi aanvullen;
- Door de Covid-19 pandemie ontstaan creatieve werkvormen en is een versnelde ontwikkeling van een digitale kerk ingezet;
- Een professioneel en ervaren pastoresteam werkt nauw samen om ook kerk voor morgen te zijn.

Het is al met al tijd om op een aantal vlakken na te denken over de toekomst van de PgHAN en de impact van diverse ontwikkelingen. De vraag is welk effect bovenstaande, maar mogelijk ook andere, ontwikkelingen hebben op het bestaande beleid van de Algemene Kerkenraad van de PgHAN (AK) en wijkkerkenraden (WKR). Het gaat dan in ieder geval om zaken als de organisatie (medewerkers en vrijwilligers) en de ontwikkeling van de financiële positie van onze kerk. Deze is direct van invloed op het kunnen beschikken over goede gebouwen, budget voor activiteiten en voldoende pastores.

De AK heeft, om deze vraag te beantwoorden, in november 2020 een werkgroep, inmiddels Regiegroep duurzame toekomst PgHAN genoemd, ingesteld. De regiegroep heeft dit kaderdocument opgesteld om richting te geven aan de werkwijze.

De regiegroep heeft tot taak de genoemde ontwikkelingen nader in kaart te brengen en te beschrijven welke kansen en bedreigingen daaruit zijn af te leiden. Ook gaat de regiegroep een voorstel doen hoe deze analyse nader uitgewerkt kan worden en een actieperspectief aanreiken. De regiegroep zal de analyse bespreken in de AK. Op basis van deze analyse zal vervolgens een voorstel aan de AK worden voorgelegd. Waaronder aanbevelingen voor een proces dat leidt tot een vitale gemeenschap die, rekening houdend met onder meer krimpende financiële mogelijkheden, vitaal is en een duurzame toekomst heeft.

In het volgende wordt een aanpak geschetst waarmee de regiegroep op verzoek van de AK aan het werk is gegaan. De AK heeft in november ook gevraagd prioriteit te geven aan het thema Financiële toekomst van de kerk, zie hoofdstuk Thema's. Dit thema is dan ook direct opgepakt door de regiegroep zelf met waar nodig ondersteuning van adviseurs en deskundigen.

Aanpak

De geschetste problematiek is breed en veelomvattend. Om te zorgen dat een dergelijk onderwerp niet uitdijt en (te) lang gaat duren, is het voorstel om de route naar een vitale en duurzame PgHAN op te delen in stappen. Uitgangspunt voor het verdere werk is een viertal concrete thema's. De bedoeling is voor elk thema 3 maanden de tijd te nemen waarna bespreking in de AK plaatsvindt. Op deze manier is de doorlooptijd van dit traject naar schatting een jaar.

Als leidraad worden de drie kernwoorden uit de notitie Kerk2025 meegegeven:

- transparantie
- ruimte
- eenvoud

We zullen ons laten inspireren door de principes voor een lichtere gemeenschap uit het document Mozaïek van kerkplekken.

Bemensing

Elk thema kan met een wisselende bezetting uitgewerkt worden. We zoeken nog naar passende regie op het hele proces. Voor de continuïteit en samenhang moeten minimaal twee leden van de regiegroep aanwezig zijn bij de gespreksavonden van de themagroepen. Ook moet er uit alle drie de wijken een vertegenwoordiging zijn, om tezamen inhoud te geven aan de nodige analyses en ideeënvorming.

Thema's

1. Financiële toekomst van de kerk

Uit een analyse van het College van Kerkrentmeesters komt naar voren dat de onze kerkgemeenschap geen sluitende begroting kan realiseren. Bij ongewijzigd beleid zullen wij geconfronteerd worden met forse tekorten die ertoe leiden dat er binnen 5 -10 jaar onaanvaardbaar ingeteerd gaat worden op het vermogen. Op basis van deze informatie en de conclusies uit eerdere werkstromen zal een analyse gemaakt worden van een positief en een pessimistisch scenario. Op basis van beide scenario's zal bekeken worden welke financiële randvoorwaarden er moeten worden gesteld (mogelijk ook welke investeringen gedaan moeten worden) om de vitaliteit van de PgHAN ook in de toekomst te borgen. Dit schept een kader waarin zichtbaar wordt wat de toekomstige ontwikkelingen zijn, welke keuzes mogelijk onontkoombaar zijn en waarop beleidsmatig geanticipeerd kan of moet worden. De volgende 2 thema's kunnen daar een verdere invulling aan geven om vervolgens een antwoord te vormen op de vraag welke geloofsgemeenschap willen zijn.

2. Welke organisatie hebben we voor ogen?

In de meeste reflecties op onze huidige organisatie en processen wordt de kerk op organisatorisch en vergadergebied als 'zwaar' ervaren. De bedoeling is tot een structuur te komen die lichter is en beter schaalbaar. Vragen die hier aan de orde komen:

- Welk kerkbeeld hebben we voor ogen?
- Hoe gaat de samenwerking met RK in de toekomst er uit zien?
- Kunnen we meer synergie halen uit de samenwerking met Pg Amersfoort?
- Wat is een optimale taakverdeling tussen AK en wijkkerkenraden?
- Wat is een optimale samenwerking tussen AK en Diaconie?
- Wat wordt de rol van het pastoresteam?
- Hoe zien we het aantal vierplekken?
- Hoe zien we de geografische indeling van de gemeenschapsstructuur?
- Hoe zorgen we voor aansluiting met jongeren/jong volwassenen?

3. Organisatie en vrijwilligers

De kerkgemeenschap is in hoge mate afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Aan de ene kant heel mooi, aan de andere kant leidt dit tot risico's en kwetsbaarheden. Het wordt steeds moeilijker vrijwilligers te vinden. Daarnaast is het worden van vrijwilliger niet zonder risico's. Werkzaamheden liggen niet vast en daarmee dus de verwachtingen ook niet. Het kost vaak disproportioneel veel tijd om je in te werken als vrijwilliger en om veelomvattende taken te verrichten.

In dit thema wordt gekeken naar:

- Borging van werkprocessen (o.a. financiële), zodat deze niet afhankelijk zijn van de aanpak door de individuele vrijwilliger en de vrijwilliger ondersteund wordt in het werk.
- Documentatie van werkprocessen om duidelijkheid te geven aan de vrijwilliger en om individuele invulling in goede banen te leiden.
- Verdeling van taken tussen vrijwilligers en betaalde ondersteuners/uitbesteding.
- Verkennen van ruimte in de kerkelijke reglementen voor de toelatingseisen voor vrijwilligers in formele bestuurstaken.

4. Wat betekent dit voor ons komend kerk zijn?

In dit thema wordt de vraag uitgewerkt: wat voor gemeente willen we zijn en welke schaal past daarbij? Wat is de bindende kern van ons kerkzijn in PgHAN? Onze vragen die aan de orde komen naar aanleiding van het rapport 'Mozaïek van kerkplekken' zijn:

- Wat is de kern van ons kerkzijn;
- Hoe kunnen we de kerk "lichter" maken;
- Hoe kunnen we de zware organisatorische opzet en vergadercultuur veranderen;
- Hoe kunnen we stappen zetten naar een netwerkorganisatie;
- Hoe maken we beter gebruik van nieuwe media en de digitale kerk;
- Hoe komen we tot een opzet die minder krampachtig is dan de huidige.

We weten de volgende bronnen beschikbaar

1. Beleid AK
2. Beleidsplannen WKR
3. PKN Kerk2025: terug naar de kern
4. PKN Mozaïek van kerkplekken: naar een lichtere kerk. Verbinding tussen bestaande en nieuwe vormen
5. Analyse Kees van Beem m.b.t. financiële scenario's en uitputting vermogen
6. Onderzoek Mirjam Koole over zorg voor nieuw in gekomenen
7. 'Van U is de TOEKOMST' Focus voor de Protestantse Kerk in Nederland op weg naar 2025